

Ο ΜΑΡΚΟΣ ΒΑΜΒΑΚΑΡΗΣ Ο ΑΡΓΥΡΗΣ ΔΑΛΕΖΙΟΣ ΚΑΙ Ο ΑΝΤΩΝΗΣ ΒΑΜΒΑΚΑΡΗΣ

Αριστομένη Καλυβιώτη

Είχε φύγει για το τυπογραφείο το τεύχος 203 των "συλλογών", όταν βρέθηκα για διακοπές στη Σύρο. Σαν θαυμαστής του Μάρκου Βαμβακάρη, αναζήτησα να δω εκείνα τα μέρη της πατρίδας του, που τόσο έχει υμνήσει στα τραγούδια του.

Επισκέφθηκα λοιπόν το μουσείο "Μάρκου Βαμβακάρη", στην Άνω Σύρο, δίπλα στην μικρή πλατεία με την προτομή του. Πολύ μικρό για μουσείο, αλλά κυρίως πολύ φτωχό για έναν καλλιτέχνη σαν τον Μάρκο.

Εκεί μας είπαν ότι ο Μάρκος γεννήθηκε στο Δονακό, ένα χωριό της Σύρου και γύρω στα έξι του χρόνια εγκαταστάθηκε με τους γονείς του στην

- Σύρος: Δεξιά με το μπουζούκι ο Αντώνης Βαμβακάρης

- Ο Αντώνης Βαμβακάρης

Άνω Σύρο. Εκεί έμεινε μέχρι τα δεκαπέντε του χρόνια, οπότε έφυγε για τον Πειραιά. Δεν μπορέσαμε να μάθουμε που ακριβώς κατοικούσε, πάντως όχι στο κτίριο που στεγάζεται σήμερα τα μουσεία.

Λίγο πιο πάνω από το μουσείο είναι η ταβέρνα του Λιλλή, που στο υπόγειό της είχε τραγουδήσει κάποτε ο Μάρκος. Ένας τεράστιος πίνακας, που τον απεικονίζει να παίζει μπουζούκι, κοσμεί το ισόγειο της ταβέρνας.

Εκεί κοντά και η "πίατσα", που αναφέρει ο Μάρκος σε κάποιο τραγούδι του, με τη φράση: "στη πιάτσα που μεγάλωσα".

Η πιάτσα ήταν το στέκι της νεολαίας της Άνω Σύρου μέχρι το 1960 περίπου. Μετά βγήκαν τα μοτοποδήλατα και το ανεβοκατέβασμα στην παραλία ήταν πανεύκολο. Έτσι, η πιάτσα έχασε σιγά σιγά τον κόσμο της.

Απλοί κάτοικοι της Άνω Σύρου μας μίλησαν ζεστά για τον Μάρκο, αν και οι περισσότεροι δεν τον είχαν γνωρίσει.

Παρακολουθήσαμε και μια συναυλία, που οργάνωσε ο Δήμος Άνω Σύρου, στο πλαίσιο των εκδηλώσεων "Στους δρόμους του Μάρκου".

Στο υπόλοιπο νησί όμως, ακόμα και στα μέρη που τα περιγράφει με θαυμασμό στα τραγούδια του, η μνήμη του Μάρκου απουσίαζε.

Στάθηκα όμως τυχερός που γνώρισα έναν συριανό ψαρά, τον Αργύρη Δαλέζιο. Η γνωριμία μας έγινε σ' ένα λιμανάκι στην Ποσειδώνια, σημερινή ονομασία της "Ντελαγκράτσια", που την τραγουδά ο Μάρκος στην "Φραγκοσυριανή".

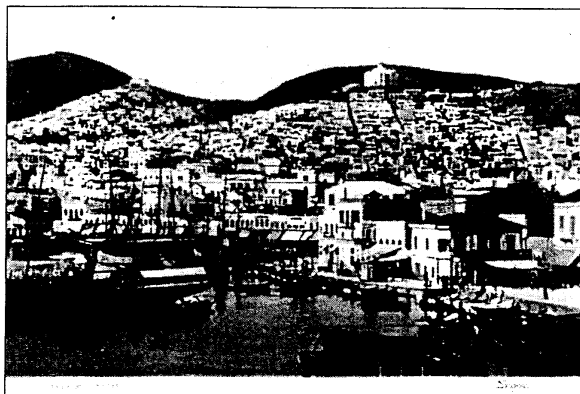
Η γνωριμία του μας αποζημίωσε και με το παραπάνω για όσα δεν μας ικανοποίησαν στη Σύρο.

Μας είπε περίπου τα παρακάτω:

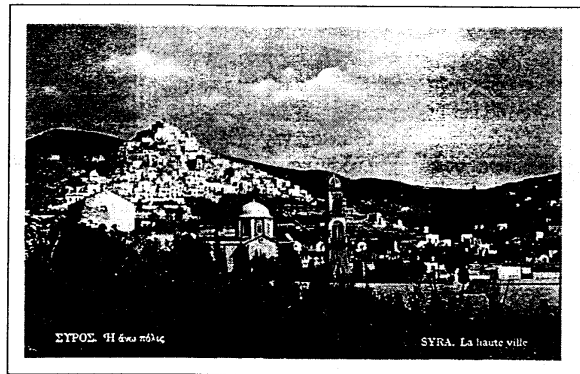
"Γεννήθηκα στη Σύρο το 1934. Πατέρας μου ήταν ο Αντώνης Δαλέζιος και μητέρα μου η Αννέτα Βαμβακάρη, πρώτη εξαδέλφη του Μάρκου. Πατέρας της, δηλαδή παπούς μου, ήταν ο Αντώνης Βαμβακάρης ή Ρόκκος. Ήταν αδελφός του πατέρα του Μάρκου, Δομένικου. Ρόκκος ήταν ένα από τα δύο επίθετα του παπού μου (το άλλο ήταν Βαμβακάρης), με το οποίο ήταν περισσότερο γνωστός στη Σύρο. Εγώ, για παράδειγμα, έχω δεύτερο επίθετο το Κρεμμύδας. Με τον Νίκο Δαλέζιο, τον στικουργό, δεν έχω καμμία σχέση, απλή συνωνυμία.

Το 1946 ήρθε κι' έπαιξε ο Μάρκος στη Σύρο. Έπαιξε στην ταβέρνα του Τζιερακιού, στην παραλία της Ερμούπολης, στα παλιά ψαράδικα, που σήμερα έχουν γκρεμιστεί για να ανοίξει ο δρόμος. Μαζί του ήταν τότε ο Μπάτης και ο αδερφός του ο Αργύρης. Ήταν και άλλοι δύο που δεν τους θυμάμαι.

Μικρό παιδάκι εγώ τον άκουσα και μου μπήκε

- Άποψη της Σύρου στις αρχές του αιώνα (συλλογή Αρ. Καλυθιώτη)

- Σύρος, μεσοπόλεμος: Η Άνω πόλις (συλλογή Αρ. Καλυθιώτη)

στο μυαλό να γίνω κι' εγώ τραγουδιστής. Πήρα μια κιθάρα και άρχισα σιγά - σιγά να μαθαίνω μόνος μου. Άρχισα να τραγουδάω σε τοπικά συγκροτήματα, τόσο λαϊκά τραγούδια όσο και νησιώτικα. Η απασχόλησή μου ήταν μόνο στις Κυκλάδες. Ποτέ δεν πήγα να δουλέψω στη Αθήνα ή κάπου αλλού.

Το 1960 ή το 1961 ήρθε η ώρα που συνεργάστηκα με τον Μάρκο. Έκανε τότε μία περιοδεία στα νησιά μας και με πήρε μαζί του στο συγκρότημα που είχε, για να τραγουδάω και να παίζω κιθάρα.

Όταν έφτασε η ώρα να πάμε στη Σύρο, έστειλε

εμένα πιο πριν για να κανονίσω το κέντρο, μαζί με ένα τσίγκο (σ.σ. το γνωστό κλισέ - το αρνητικό μια φωτογραφίας πάνω σε μέταλλο που χρσούμεε στο τυπογραφείο για τύπωμα) για να βγάλω φείγ - βολάν.

Πολλά ήταν τα μαγαζιά που θέλανε τότε τον Μάρκο για να παίξει. Τελικά έπαιξε στο μαγαζί του Πατέρη, στου Φοίνικα, στου Κολλητηριού στη Βάρη και στον κινηματογράφο του Δασκαλέα στα διαλείματα.

Δεν έπαιξε τότε στου Λιλλή, εκεί είχε παίξει παλαιότερα. Σε πολλά μαγαζιά της Σύρου είχε παίξει κατά καιρούς ο Μάρκος, όπως στου Πατάρα και στου Κοπανακού, στο Μαθιό.

Η περιοδεία συνεχίστηκε, εγώ όμως δεν συμμετείχα μέχρι τέλους. Εμπλεξα με μια γυναίκα και δεν ήμουν ταχτικός στις υποχρεώσεις μου στο συγκρότημα. Έτσι, κάποια μέρα ο Μάρκος με στάματσε από τη δουλειά. Δεν μαλώσαμε όμως. Έμεινα ευχαριστημένος απ' τη συνεργασία μας.

Θυμάμαι μια φορά που μ' είδε να φοράω ένα πουλόβερ και του άρεσε. Του άρεσαν τα ωραία ρούχα.

- Ρε Αργύρη, μου λέει, ποιάς το έπλεξε το πουλόβερ;

- Μια κοπέλλα στο νησί, του λέω.

- Μπορεί να μου πλέξει και μένα ένα;

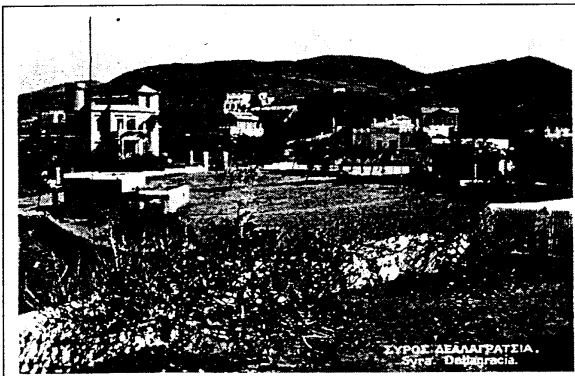
- Βέβαια, του λέω και του το παρήγγειλα. Όταν το πήρε και το φόρεσε, μου λέει:

- Δε μου λες ρε Αργύρη, αυτή που έπλεξε το πουλόβερ είναι τόσο ωραία όσο το πουλόβερ;

Του άρεσαν πολύ οι γυναίκες...

Δεν ξανασυνεργάστηκα με τον Μάρκο. Συνέχισα να εργάζομαι με λαϊκά συγκροτήματα, πάντα στα νησιά. Έμαθα μόνος μου να παίζω μπουζούκι. Όλα αυτά μέχρι το 1996. Από τότε, μέχρι σήμερα, είμαι εδώ στην Ποσειδωνία και ασχολούμαι αποκλειστικά με το ψάρεμα. Καμιά φορά παίζω μπουζούκι για φίλους.

Οι Συριανοί, στο μεγαλύτερό τους μέρος, δεν πολυσυμπαθούνε τον Μάρκο:

- Σύρος, μεσοπόλεμος: Δελλαγράτσια (συλλογή Αρ. Καλυβιάτη)

- Άντε ρε τον παλιοχασίκα! Ακούς να λένε, άμα μιλάμε γι' αυτόν. Κι' όταν εγώ τον υποστηρίζω, μου λένε:

- Ε! μπάρμπας σου είναι, το μέρος του θα πάρεις!

- Αγιάζει κανένας στον τόπο του; Έτσι κι' ο Μάρκος με την Σύρο.

Για τον Αντώνη Βαμβακάρη, που με ρωτάς αν έγραψε τραγούδια, τον ξέρω: Είναι άλλος Βαμβακάρης αυτός, αλλά το δεύτερο όνομά του είναι Πλακερός. Είναι γιος του Λεονάρδου Βαμβακάρη (Πλακερού), που ήταν αδελφός του πατέρα του Μάρκου και του παππού μου του Ρόκκου. Έπαιζε κι' αυτός μπουζούκι, δεν ήταν κανένας φοβερός, δεξιότεχνης, αλλά έπαιζε. Πόσα τραγούδια έγραψε, πως και πότε τα έγραψε δεν ξέρω. Θυμάμαι δύο που βγήκαν σε δίσκο με τον Παναγιώτη Φώσκολο, ένα ζειμπέκικο και ένα χασάπικο (σ.σ.: τα "Άλλο γράμμα δεν σου στέλνω" και "Έλα την πόρτα κι' άνοιξε").

Είχε τότε ένα τετράδιο που είχε πολλά τραγούδια γραμμένα, μου τα έδειξε και συζητήσαμε να τα τραγουδήσω εγώ. Ζήτησε και τη βοήθειά μου για να τα μαγνητοφωνήσουμε. Στο τέλος όμως αυτά τα τραγούδια δεν βγήκαν σε δίσκο, δεν ξέρω γιατί. Να ζητήσεις το τετράδιο από τις κόρες του, την Κατερίνα και την Ιωάννα, μήπως το έχουν.

Δεν θυμάμαι τ' άλλα τραγούδια του. Δεν ξέρω αν συνεργάστηκε με τον Μάρκο, ξέρω όμως ότι τα

τραγούδια που έγραψε είναι δικά του και όχι του Μάρκου. Δεν έχω κανένα λόγο να υποστηρίξω κάτι τέτοιο αν δεν ήταν αλήθεια: Θεός μου ο Μάρκος, θεός μου και ο Αντώνης ο Πλακερός”.

Έτσι τελείωσε την αφήγησή του ο Αργύρης. Σαν επιστέγασμα της γνωριμίας μαζί του, έπαιξε ένα βράδυ για την παρέα μας στο ταβερνάκι του “Μήτσου”, στην Ντελλαγκράτσια ή Ποσειδώνια όπως τη λένε σήμερα. Έπαιξε μπουζούκι, τζουρά, κιθάρα και τραγούδισε μόνος του. Τα περισσότερα από τα τραγούδια που είπε ήταν του Μάρκου.

Οι πληροφορίες του Αργύρη ήταν αφορμή για νέα έρευνα. Με τη βοήθειά του συνάντησα, στην Ερμούπολη της Σύρου, μία κόρη του Αντώνη Βαμβακάρη, την Κατερίνα Βακουδίου, η οποία μας έδωσε μερικές πληροφορίες ακόμα για τον πατέρα της:

Ο Αντώνης Βαμβακάρης γεννήθηκε στη Σύρο το 1912, όπου και πέθανε το 1987. Την μητέρα του την λέγανε Αικατερίνη και τον πατέρα του Λεονάρδο. Έπαιξε μπουζούκι, στην αρχή ερασιτεχνικά και αργότερα επαγγελματικά.

Πριν τον πόλεμο έζησε για ένα διάστημα στην Αθήνα και κατοικούσε στην Καλλιθέα. Μετά τον πόλεμο ήρθε στη Σύρο και ασχολήθηκε με την κηπουρική. Έκανε εμπόριο, αλλά έπεσε έξω και το 1964 έχασε όλη την περιουσία του. Έτσι, έγινε κτίστης.

Παντρεύτηκε την Σμαράγδα Βλάμη και έκανε τέσσερα παιδιά, τρία κορίτσια και ένα αγόρι.

Ηχογράφησε σε δίσκους δικά του τραγούδια, αλλά η κόρη του δεν ξέρει πόσα και ποιά, ούτε έχει κάποιο δίσκο του.

Το μόνο τραγούδι που θυμάται ότι ηχογράφησε

Μ
Ο
Υ
Σ
Ι
Κ
Ε
Σ

Στους δρόμους....

...του Μάρκου

διαδρομές

ΔΗΜΟΣ ΑΝΩ ΣΥΡΟΥ

- Το πρόγραμμα των εκδηλώσεων “Στους δρόμους του ...Μάρκου”, του Δήμου Άνω Σύρου.

ο πατέρας της, είναι το “Ψηλά τα παραθύρια σου”. Με τον Μάρκο ξέρει ότι ο πατέρας της συνεργάστηκε, αλλά δεν ξέρει λεπτομέρειες. Την τελευταία φορά που ήρθε ο Μάρκος στη Σύρο, όμως, ψυχράθηκαν με αιτία ένα τραγούδι.

Για το τετράδιο με τα τραγούδια, που είχε ο πατέρας της, μας είπε ότι δυστυχώς είχε καταστραφεί. Τέλος μας είπε ότι το μπουζούκι του πατέρα της είχε δοθεί, πριν από λίγα χρόνια, σε έ-

ναν εγγονό του, γιο του αδερφού της, που άρχισε να ασχολείται μικρός με την μουσική.

Όλα τα παραπάνω ήταν αρκετά διαφωτιστικά για τον Αντώνη Βαμβακάρη και τις απορίες που είχαμε εκφράσει σε προηγούμενο άρθρο για το πρόσωπό του¹. Αν και κάπως θολό το τοπίο, γύρω από τα τραγούδια που ηχογράφησε πριν τον πόλεμο, εν τούτοις από τις ετικέτες των δίσκων, τα αρχεία της Α.Ε.Π.Ι. και τις προφορικές μαρτυρίες, προκύπτει ότι αυτά πρέπει να θεωρούνται δικά του.

Οπωσδήποτε συνεργάστηκε πριν τον πόλεμο με τον Μάρκο στο τραγούδι "Ψηλά μπν κτίξεις τη φωλιά". Τραγούδι, που όπως αναφέραμε σε προηγούμενο άρθρο για τον Μάρκο, είναι διασκευή παραδοσιακού και που ο τελευταίος το τραγούδησε με απaráμιλλο τρόπο, δίδοντάς του το προσωπικό του "ύφος".

Από εκεί και πέρα δεν ξέρουμε αν είχαν άλλη συνεργασία και πως ακριβώς έγινε αυτή. Ακόμα δεν ξέρουμε λεπτομέρειες για τη συνεργασία που είχε με τους Δημήτρη Μπαρούση και Χαραλ. Βασιλειάδη (Τσαντά), σε άλλα τραγούδια του.

Ένα άλλο στοιχείο, που πρέπει να αναφερθεί, είναι το ότι ο ίδιος έχει υπογράψει τα συμβόλαια στην Α.Ε.Π.Ι., πριν από την κυκλοφορία των δίσκων του, τόσο το 1939, όσο και το 1960.

Έτσι, πρέπει να αποκλειστεί πιθανή ταυτοπροσωπεία του με τον Αντώνη Ρόκκο ή Βαμβακάρη, παππού του Αργύρη Δαλέζιου και θείου του Μάρκου.

Ακόμα, έχει καταθέσει στην Α.Ε.Π.Ι. κάποια τραγούδια, που τελικά δεν κυκλοφόρησαν. Προφανώς είναι εκείνα για τα οποία αναφέρθηκε ο Αργύρης Δαλέζιος.

Τα τραγούδια λοιπόν του Αντώνη Βαμβακάρη ή Πλακερού, πρέπει να αποδοθούν στον ίδιο και όχι στον Μάρκο.

Το γεγονός αυτό καθόλου δεν μειώνει τον Μάρ-

- Ο Αργύρης Δαλέζιος παίζει μπουζούκι για τους φίλους του, στην ταβέρνα του "Μίτσαου". Σύρος 20 Ιουλίου 2001.

κο και το έργο του. Γιατί η καταλυτική του επίδραση στο ελληνικό τραγούδι έχει σήμερα αναγνωριστεί. Έτσι, δεν έχει ανάγκη να του αποδοθούν κάποια επιπλέον τραγούδια, ακόμα και στην περίπτωση που ήταν δικά του και τα χάρισε.

Άλλωστε, από τα τραγούδια, που εμφανίζονται σαν δημιουργίες του Αντώνη Βαμβακάρη, κανένα ο Μάρκος δεν αναφέρει για δικό του στην "Αυτοβιογραφία" του. Ο Παναγιώτης Κουνάδης τα απέδωσε στον Μάρκο, χωρίς βέβαια να έχει υπ' όψιν του λεπτομέρειες για τον Αντώνη Βαμβακάρη.

Με τα παραπάνω κλείνει, προς το παρόν, το κεφάλαιο για τα τραγούδια του Αντώνη Βαμβακάρη (Πλακερού). Αν τυχόν προκύψουν άλλα στοιχεία στο μέλλον θα επανέλθουμε.

1. Αριστ. Καλυδιώτη: "Άγνωστα τραγούδια του Μάρκου Βαμβακάρη", περιοδικό "συλλογές", τεύχος 203, Αύγουστος - Σεπτέμβριος 2001.

Ευχαριστούμε για τη βοήθεια που πρόσφεραν, τον Αργύρη Δαλέζιο, την Κατερίνα Βακούδιου, την Α.Ε.Π.Ι. και τον υπεύθυνο του αρχείου της Σωτήρη Λυκουρόπουλο.